

การหา ‘งานที่ดี’ อาจเป็นเพียงความฝัน ของเยาวชนไทยส่วนใหญ่

สรวีศ มา

Highlights

- เด็กและเยาวชนอยากทำงานที่ใช้ทักษะสูง เช่น ครู หมอ นักธุรกิจ แต่งานค่าจ้างสูงกลับหายาก นอกจากนี้ยังพบว่า 88% ของแรงงานที่เป็นเยาวชน ได้ค่าจ้างที่น้อยกว่าค่าจ้างเพื่อชีวิต
- งานทักษะสูงที่เป็นความต้องการของเด็กและเยาวชนมีน้อย และกระจุกตัวในกรุงเทพฯ และปริมณฑล หรือในหัวเมืองใหญ่ ส่วนงานอื่นๆ ที่ไม่ใช่งานในภาคเกษตรส่วนมากเป็นงานทักษะกลางและทักษะต่ำ
- งานทักษะสูงยังมีแนวโน้มที่จะทำงานล่วงเวลาน้อยมากกว่ากลุ่มอื่น ทั้งนี้ทั้งนั้น ชั่วโมงการทำงานน้อยอาจหมายถึงการที่แทบไม่มีงานให้เยาวชนทำก็ได้เช่นกัน

ที่มา: 101

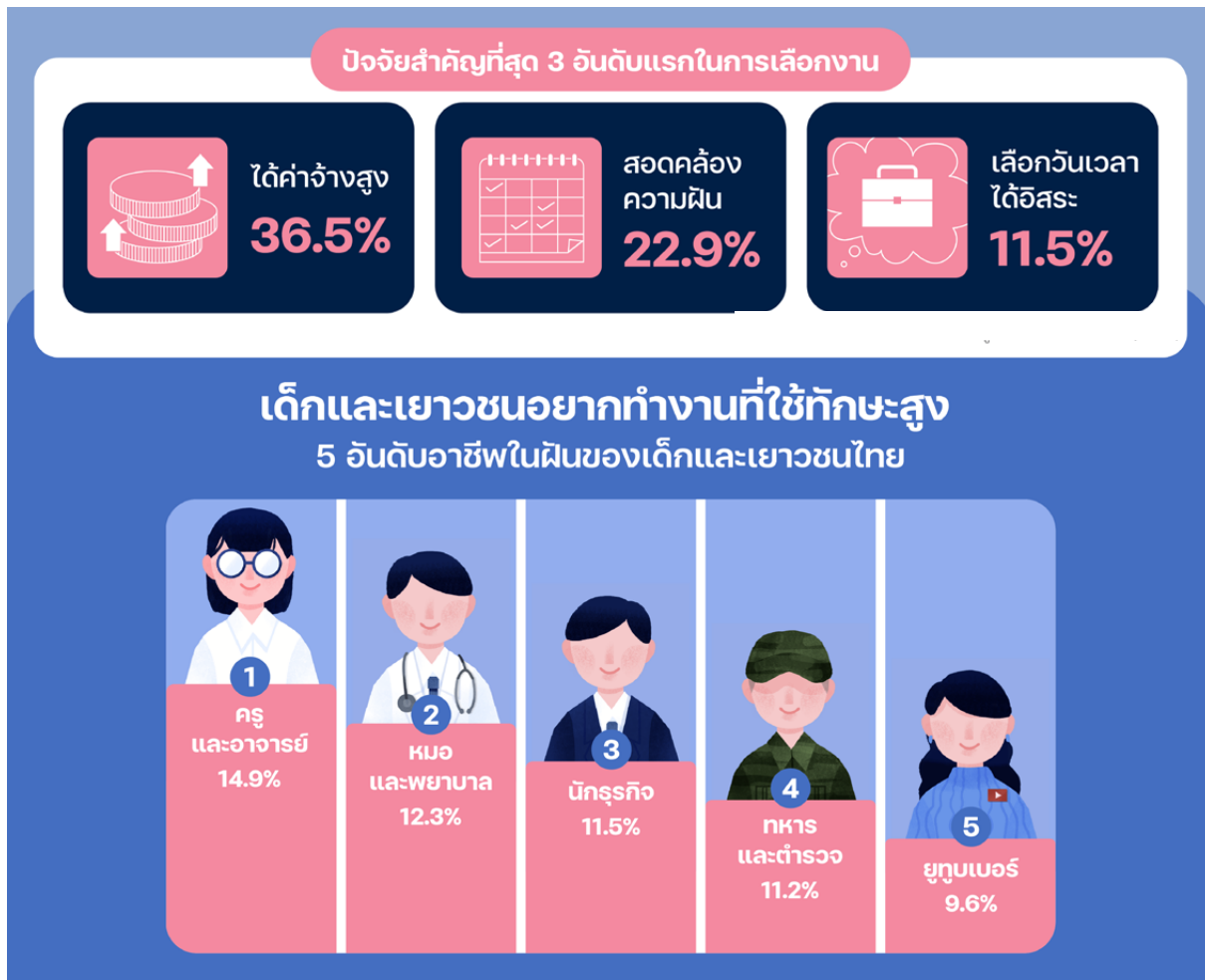
ก่อนที่จะก้าวเข้าสู่ชีวิตการทำงาน ใครหลายๆ คนคงมีภาพอาชีพการงานในฝันเป็นของตนเอง เราต่างถูกถามถูกชวนคิดกันมาตั้งแต่เด็กว่า “โตขึ้นอยากเป็นอะไร?” คำตอบที่ได้ในวัยเด็กก็มักจะเป็นอาชีพยอดนิยมในช่วงสมัยนั้นๆ และเมื่อเติบโตขึ้น เริ่มเห็นความหลากหลายเปิดจินตนาการให้ชวนคิด คำตอบเหล่านี้ก็อาจเปลี่ยนแปลงไป

บางคนมีโอกาสดูได้เรียนรู้ตามที่สนใจและสามารถหางานในฝันเจอ ทว่าท้ายที่สุด ไม่ใช่ทุกคนที่สามารถทำตามความฝันเหล่านี้ได้ ตั้งแต่โอกาส

ที่ถูกปิดกั้น ฐานะ ถิ่นที่อาศัย ตลอดจนอาชีพการงานที่ตอบโจทย์ความต้องการก็หาได้ยาก

ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว ‘คิด for คิดส์’ โดยความร่วมมือของ 101 Public Policy Think Tank (101 PUB) และสำนักสนับสนุนสุขภาวะเด็ก เยาวชน และครอบครัว สสส. ชวนสำรวจความฝันด้านอาชีพการงานของเยาวชนไทยผ่านผลสำรวจเยาวชน 2022 พร้อมทั้งชวนมองดูสถานการณ์ตลาดแรงงานในโลกความเป็นจริงที่ทำให้ ‘งานที่ดี’ อาจเป็นเพียงความฝันของเด็กและเยาวชนไทยส่วนใหญ่

ที่มา

คิด for คิดส์ รวบรวมและคำนวณจากข้อมูลผลสำรวจเยาวชน (2022) และผลสำรวจของกระทรวงวัฒนธรรมและมหาวิทยาลัยดุสิต (2023)

‘งานที่ดี’ ในความหมายของเด็กและเยาวชนไทย

เยาวชนไทยสมัยนี้ก็มีนิยามความหมายของคำว่า ‘งานที่ดี’ เป็นของตนเอง โดยผลสำรวจเยาวชนอายุ 15-25 ปี ในปี 2022 ของ คิด for คิดส์ พบว่า ความหมายของ ‘งานที่ดี’ หากนิยามตามปัจจัยสำคัญที่เยาวชนใช้เลือกงาน 3 อันดับแรกคืองานที่ได้ค่าจ้างสูง (ร้อยละ 36.5) งานที่สอดคล้องกับความฝัน (ร้อยละ 22.9) และงานที่เลือกเวลาทำงานได้อิสระ (ร้อยละ 11.5)

นอกจากนี้ ถ้าดูคำตอบอาชีพที่เด็กและเยาวชนอยากทำจากผลสำรวจของกระทรวงวัฒนธรรมและมหาวิทยาลัยสวนดุสิตในปี 2023 ก็พบว่า เด็กและเยาวชนไทยต่างอยากทำงานที่ใช้ทักษะสูง โดยอาชีพในฝัน 5 อันดับแรก ได้แก่

ครูและอาจารย์ หมอและพยาบาล นักธุรกิจ ทหาร และตำรวจ และยูทูบเบอร์ นอกจากนี้จะสังเกตได้ว่าอาชีพเหล่านี้ล้วนเป็นงานนอกภาคเกษตร ซึ่งมักทำได้ง่ายกว่าหรือทำได้ง่ายกว่าถ้าอาศัยอยู่ในพื้นที่เมืองใหญ่

งานค่าจ้างสูงหายาก หลายงานไม่สามารถให้ คุณภาพชีวิตที่ดีได้

แม้เยาวชนไทยต้องการงานที่ได้ค่าจ้างสูงมากเป็นอันดับหนึ่ง แต่ก็ไม่ได้เป็นตัวเลขที่ไร้เหตุผลสำหรับระดับการศึกษาและหน้าที่การงานที่ดีตามที่คาดหวัง โดยเฉพาะเยาวชนไทยคาดหวังงานที่ได้ค่าจ้าง 23,268 บาทต่อเดือน

ความคาดหวังต่อค่าจ้างสูงขึ้นตามระดับการศึกษาสูงสุดที่เยาวชนคาดว่าจะเรียนจบ โดยเยาวชนที่คาดหวังการศึกษาเพียงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นคาดหวังค่าจ้างน้อยที่สุด (อย่างน้อย 16,657 บาทต่อเดือน) ถัดมากลุ่มเยาวชนที่คาดหวังการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช./ปวส. คาดหวังงานที่ได้ค่าจ้างอย่างน้อย 20,601 บาทต่อเดือน ขณะที่เยาวชนที่คาดหวังการศึกษาระดับอุดมศึกษาคาดหวังค่าจ้างมากที่สุด (อย่างน้อย 24,645 บาทต่อเดือน) ซึ่งมีเยาวชนเพียง 1.0% ที่คาดหวังการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ขณะที่เยาวชนสูงถึง 43.3% และ 55.7% ที่คาดหวังการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช./ปวส. และระดับอุดมศึกษาตามลำดับ

อย่างไรก็ดี ในความเป็นจริงงานค่าจ้างสูงกลับหายากมากสำหรับเยาวชนไทย โดยมีตำแหน่งงานเพียง 2.7% ของตำแหน่งงานทั้งหมดที่เยาวชนทำในปัจจุบันที่มีค่าจ้างสูงกว่าความคาดหวังของเยาวชนไทยโดยเฉลี่ย (มากกว่า 23,268 บาทต่อเดือน)

ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อแยกตามกลุ่มตามระดับการศึกษาพบว่ากลุ่มเยาวชนที่มีระดับการศึกษาน้อยจะสามารถหางานที่มีค่าจ้างสูงกว่าที่ตนคาดหวังได้ยากมากขึ้น โดยมีเพียง 3.0% ของงานสำหรับเยาวชนที่มีวุฒิมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีค่าจ้างสูงกว่าที่เยาวชนกลุ่มนี้คาดหวังไว้ และมีเพียง 2.6% ของงานสำหรับเยาวชนที่มีวุฒิมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช./ปวส. ที่ให้ค่าจ้างสูงกว่าความคาดหวังของเยาวชนกลุ่มนี้ ขณะที่งานสำหรับเยาวชนที่มีวุฒิดูมศึกษาที่ให้ค่าจ้างสูงกว่าความคาดหวังของเยาวชนกลุ่มนี้จะมีสูงกว่ากลุ่มอื่นและค่าเฉลี่ย แต่ก็สูงกว่าเพียงเล็กน้อย (6.8%)¹

ที่มา

คิด for คิตส์ รวบรวมและคำนวณจากข้อมูลผลสำรวจเยาวชน (2022), สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2023), และกษัตริย์เดส คำฟูซ (2022)

นอกจากนี้ งานส่วนใหญ่ในประเทศไทย ยังไม่สามารถให้คุณภาพชีวิตที่ดีแก่เยาวชนได้ โดย 87.8% ของแรงงานเยาวชนในประเทศไทย ได้รับค่าจ้างน้อยกว่าค่าจ้างเพื่อชีวิต หรือราว

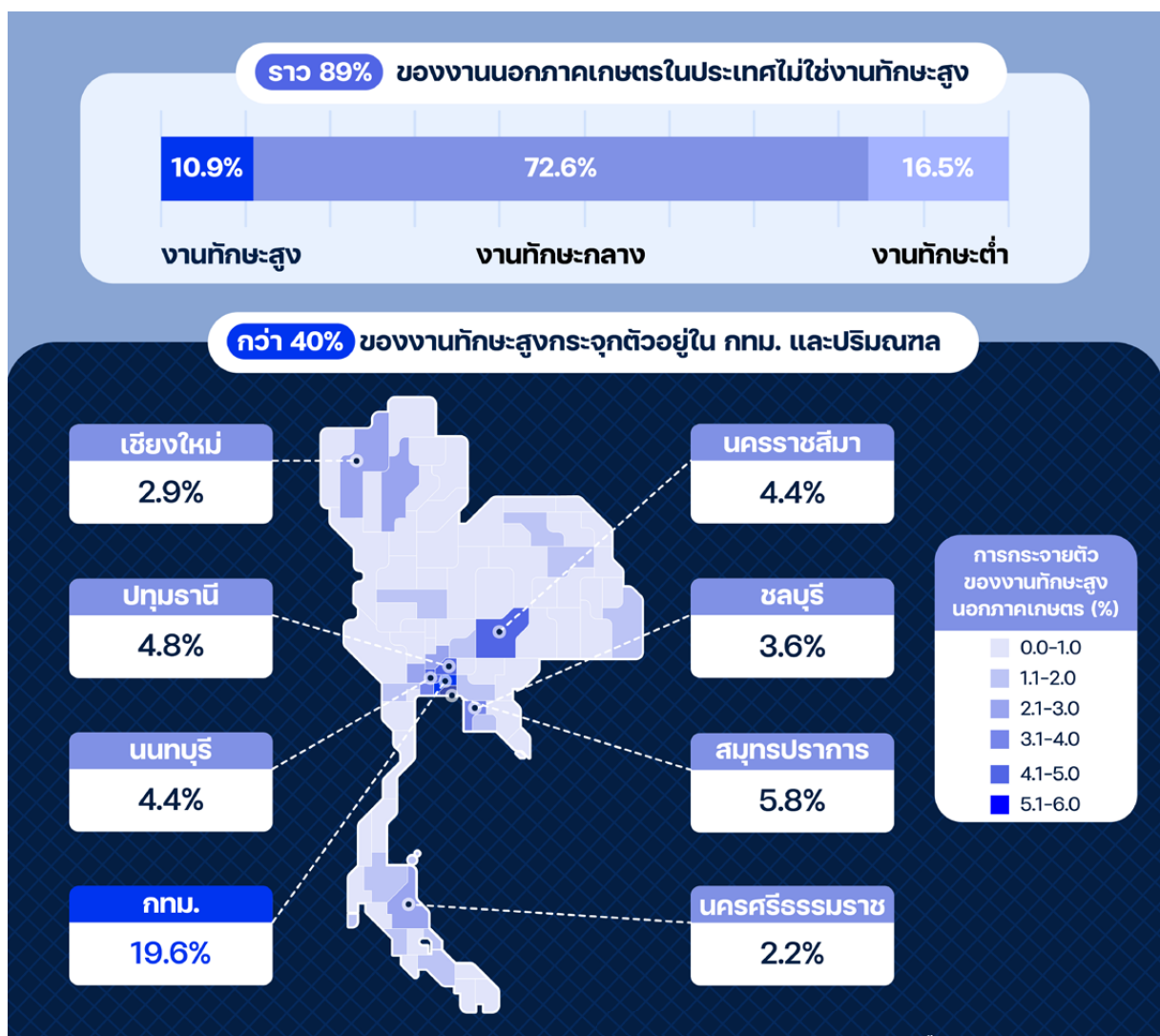
15,201 บาทต่อเดือน ซึ่งเป็นระดับค่าจ้างที่สามารถให้คุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับแรงงานเยาวชนได้ตาม มาตรฐานการครองชีพเฉลี่ยของสังคม

งานทักษะสูงมีน้อย - กระจุกตัวมาก

แม้อาชีพในฝันของเด็กและเยาวชนไทย ส่วนใหญ่จะเป็นงานทักษะสูงนอกภาคเกษตร แต่ในความเป็นจริงงานนอกภาคเกษตรกลับมีงานที่ใช้ทักษะสูงน้อยมาก จากการวิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรของสำนักงาน

สถิติแห่งชาติ ตามวิธีแบ่งระดับทักษะขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ซึ่งให้เห็นว่าเพียง 10.9% ของงานนอกภาคเกษตรในประเทศเป็นงานทักษะสูง ขณะที่ตำแหน่งงานที่เหลือเป็นงานทักษะกลาง (72.6%)² และงานทักษะต่ำ (16.5%)³

ที่มา
คิด for คิดส์ รวบรวมและคำนวณจากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2023)

ยิ่งไปกว่านั้น งานทักษะสูงนอกภาคเกษตรดังกล่าวนี้ยังมีความกระจุกตัวสูงมาก เพราะเมื่อดูการกระจายตัวของงานทักษะสูงนอกภาคเกษตรในประเทศไทยจะพบว่า 40.1% ของงานเหล่านี้กระจุกตัวอยู่แค่ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล นอกจากนี้ งานทักษะสูงนอกภาคเกษตรที่เหลือส่วนใหญ่กระจุกตัวตามหัวเมืองใหญ่ใน

ภูมิภาคต่างๆ อาทิ นครราชสีมา (4.4%), ชลบุรี (3.6%), เชียงใหม่ (2.9%), นครศรีธรรมราช (2.2%)

ภาพของการกระจุกตัวของงานทักษะสูงนอกภาคเกษตรนี้ชี้ให้เห็นว่าเยาวชนไทยส่วนใหญ่ต้องอพยพเข้าหัวเมืองต่างๆ หากต้องการทำงานตามความฝันของตน

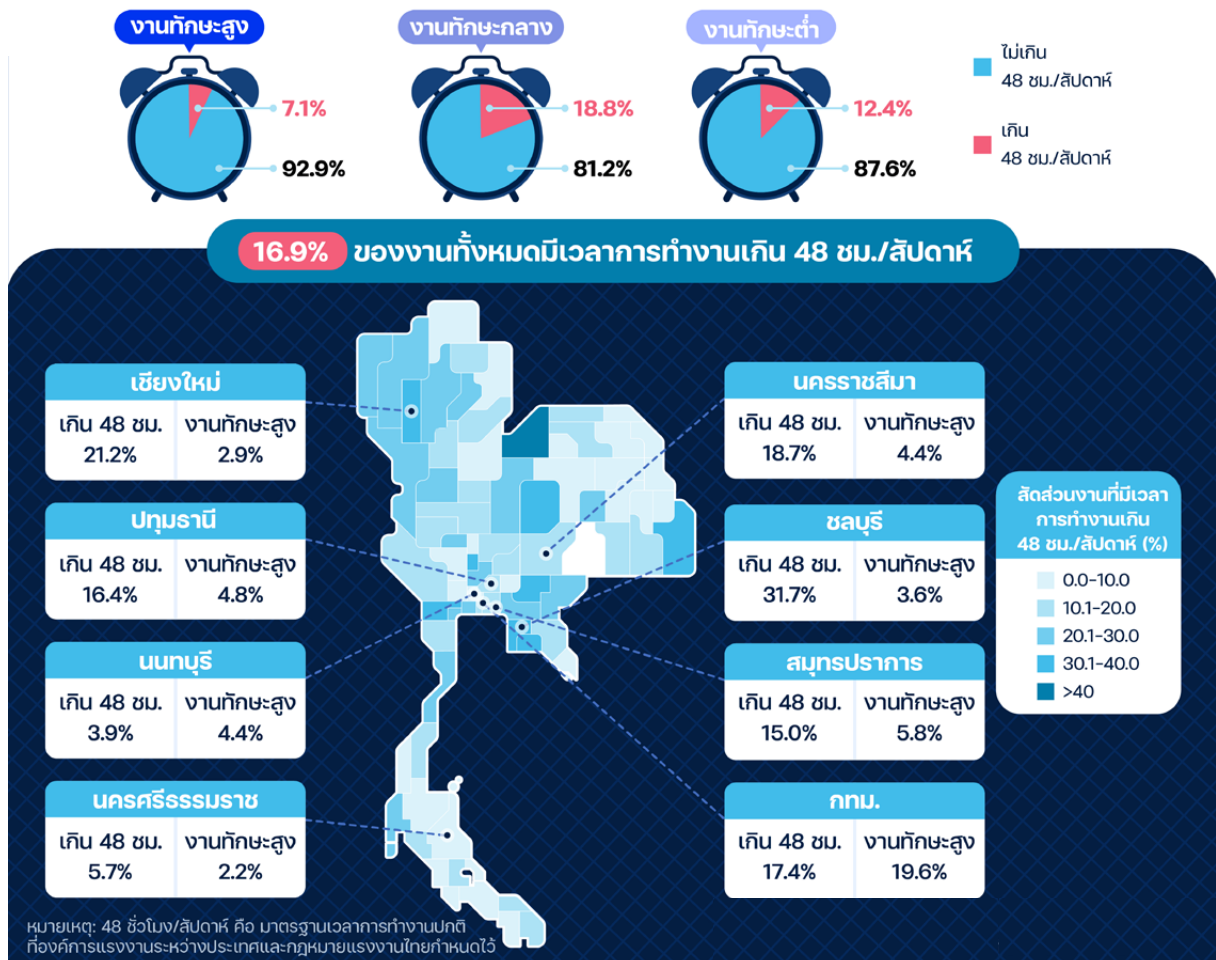
งานทักษะสูงมีแนวโน้ม ทำล่วงเวลาน้อยกว่ากลุ่มอื่น

งานทักษะสูงที่หายากเหล่านี้มีแนวโน้มมีชั่วโมงการทำงานหนักน้อยกว่างานกลุ่มอื่น โดยมีเพียง 7.1% ของงานทักษะสูงที่มีเวลาการทำงานเกิน 48 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ซึ่งเป็นมาตรฐานเวลาการทำงานปกติตามที่องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) และกฎหมายแรงงานไทยกำหนดไว้ ขณะที่งานทักษะกลางและทักษะต่ำมีสัดส่วนงานที่มีเวลาการทำงานสูงกว่ามาตรฐานถึง 18.8% และ 12.4% ตามลำดับ

นอกจากนี้ เมื่อดูรายพื้นที่จะพบได้ว่าตามพื้นที่เขตปริมณฑลและหัวเมืองต่างๆ ซึ่งมีงานทักษะสูงกระจุกตัวอยู่มากนี้ มีแนวโน้มที่จะมีงานที่มีเวลาการทำงานที่หนักน้อยกว่าพื้นที่อื่น เนื่องจากพื้นที่เหล่านี้มีสัดส่วนงานที่มีเวลาการทำงานเกิน 48 ชั่วโมงต่อสัปดาห์น้อยกว่าค่าเฉลี่ย (16.9% ของงานทั้งหมด) อย่างไรก็ตาม จะมีเพียงบางพื้นที่ที่มีสัดส่วนงานที่มีเวลาทำงานเกินมาตรฐานที่สูงกว่าค่าเฉลี่ย ได้แก่ กรุงเทพมหานคร (17.4%) นครราชสีมา (18.7%) เชียงใหม่ (21.2%) และชลบุรี (31.7%)

การหา 'งานที่ดี' อาจเป็นเพียงความฝัน ของเยาวชนไทยส่วนใหญ่

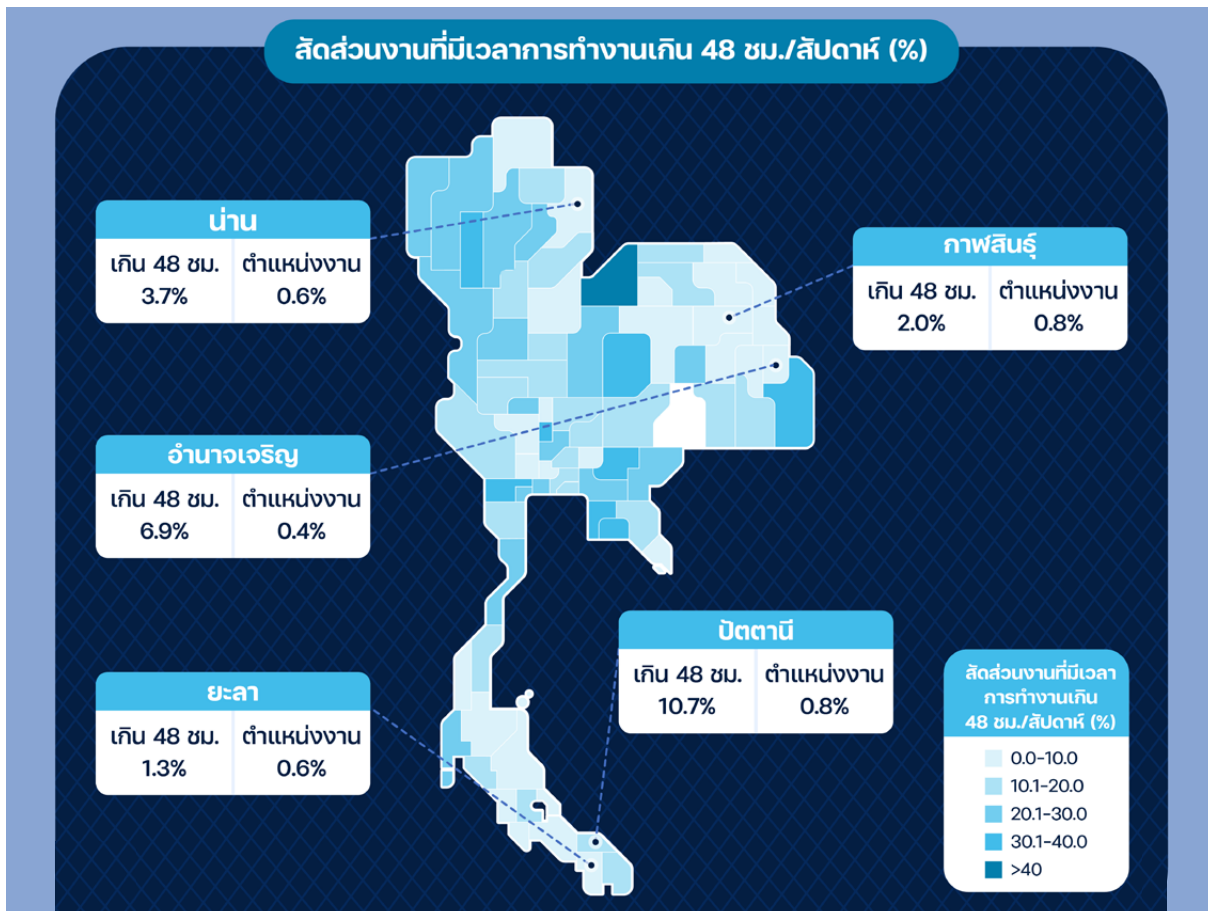
ที่มา

คิด for คิดส์ รวบรวมและคำนวณจากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2023)

ขณะที่หลายพื้นที่ที่เหลือที่มีงานทักษะสูงอยู่น้อยมีแนวโน้มที่จะมีสัดส่วนงานที่มีเวลาการทำงานสูงเกินกว่ามาตรฐานมาก อาทิ จังหวัดเลย ซึ่งมีงานทักษะสูงเพียง 0.3% ของงานทักษะสูงในประเทศ แต่มีสัดส่วนงานที่มีเวลาการทำงานเกินมาตรฐานสูงถึง 46% ของตำแหน่งงานในพื้นที่

ภาพของความเชื่อมโยงระหว่างลักษณะทักษะของงานและลักษณะเวลาการทำงานนี้ชี้ให้เห็นว่าเยาวชนไทยส่วนใหญ่อาจจำใจต้องทำงานที่ไม่สอดคล้องตามความฝัน (งานทักษะสูง) อีกทั้งงานเหล่านี้ยังมีเวลาการทำงานที่หนัก

ที่มา

คิด for คิดส์ รวบรวมและคำนวณจากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2023)

หลายพื้นที่ชั่วโมงการทำงาน น้อย แต่อาจเป็นเพราะ แทบไม่มีงานให้ทำ

อย่างไรก็ตาม ยังมีอีกหลายพื้นที่ที่มีสัดส่วนงานที่มีเวลาการทำงานเกินมาตรฐานที่น้อย หากแต่ไม่ได้เป็นเพราะพื้นที่เหล่านี้มีงานทักษะสูงเยอะ แต่เป็นเพราะพื้นที่เหล่านี้อาจแทบไม่มีตำแหน่งงานให้เยาวชนได้ทำเลย เพราะเมื่อดูการกระจายตัวของตำแหน่งงานสำหรับเยาวชนอายุ

15-25 ปี ทั่วประเทศไทยจะพบว่าหลายพื้นที่ที่มีสัดส่วนงานที่มีเวลาการทำงานเกิน 48 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย กลับมีตำแหน่งงานในพื้นที่ไม่ถึง 1% ของงานที่มีทั้งหมดในประเทศ อาทิ ปัตตานี (0.8%) กาฬสินธุ์ (0.8%) ยะลา (0.6%) น่าน (0.6%) และอำนาจเจริญ (0.4%)

งานใกล้บ้านไม่มี งานที่ดี อาจไม่ตอบโจทย์เยาวชน

ภาพที่ได้เสนอไปข้างต้นเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า ‘งานที่ดี’ ในโลกแห่งความจริงในปัจจุบันอาจเป็นเพียงความฝันของเยาวชนไทยส่วนใหญ่ เนื่องจากหลายพื้นที่อาจไม่มีตำแหน่งงานใกล้บ้านให้เยาวชนสามารถทำได้ ขณะที่อีกหลายตำแหน่งงานที่มีในประเทศไทยอาจไม่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของเยาวชนได้อีกด้วย

เพื่อให้ ‘งานที่ดี’ ไม่เป็นเพียงความฝันสำหรับเยาวชนอีกต่อไป ประเทศไทยควรพิจารณาให้ความสำคัญกับ 3 สิ่งต่อไปนี้

1. มุ่งสร้างงานนอกภาคเกษตร

แม้อาชีพในฝันของเด็กและเยาวชนไทยส่วนใหญ่จะเป็นงานที่อยู่นอกภาคเกษตร แต่ในความเป็นจริงประเทศไทยกลับยังมีขนาดภาคเกษตรที่ใหญ่มากเมื่อเทียบกับสากล โดยปี 2023 ประเทศไทยมีสัดส่วนแรงงานภาคเกษตรสูงถึง 31.4% ของแรงงานทั้งหมดในประเทศไทย⁴ ขณะที่กลุ่มประเทศที่มีรายได้สูงจะมีสัดส่วนแรงงานภาคเกษตรที่น้อยกว่านี้มาก (ต่ำกว่า 5%) ซึ่งภาคเกษตรของประเทศไทยที่มีขนาดใหญ่นี้เป็นแหล่งรวมปัญหาหลายด้านอย่างความยากจน, หนี้สิน, ประชากรสูงวัย, ไร่ที่ดินทำกิน และความเปราะบาง⁵

ดังนั้น เป้าหมายปลายทางที่ประเทศไทยควรมุ่งให้ความสำคัญมากที่สุดคือ การโยกย้ายผู้คนและทรัพยากรจากภาคเกษตรไปยังกิจกรรมเศรษฐกิจที่มีผลิตภาพสูง ซึ่งส่วนมากมักจะเป็น

งานนอกภาคเกษตร โดยต้องเริ่มจากแนวทางสร้างงานทางเลือกให้มากขึ้น รวมถึงการลดการอุดหนุนที่ไม่ส่งเสริมให้คนปรับตัวเพื่อทำงานที่มีผลิตภาพที่ดีขึ้น

2. กระจาย ‘งานที่ดี’ สู่พื้นที่ภูมิภาค

อย่างไรก็ดี การมุ่งเพียงโยกย้ายแรงงานและทรัพยากรสู่กิจกรรมเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรซึ่งสามารถสร้าง ‘งานที่ดี’ ให้แก่เยาวชนไทยได้อาจยังไม่เพียงพอ หากแต่ต้องคำนึงถึงมิติเชิงพื้นที่อีกด้วย โดยต้องมีการกระจายงานเหล่านี้สู่พื้นที่ภูมิภาคต่างๆ โดยเฉพาะงานที่มีทักษะสูงและมีเวลาการทำงานไม่เกินมาตรฐาน เพื่อไม่ให้เกิดการกระจุกตัวสูงเพียงภูมิภาคใดภูมิภาคหนึ่ง ดังที่กระจุกตัวอยู่เพียงแคในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลอย่างที่ผ่านมา

การกระจาย ‘งานที่ดี’ สู่พื้นที่ภูมิภาคยังช่วยแก้ปัญหาเมืองโตเดี่ยวที่ความเจริญกระจุกอยู่เพียงพื้นที่เดียว ทำให้เยาวชนสามารถมีงานที่ดีอยู่ใกล้บ้านมากขึ้น อีกทั้งยังสามารถช่วยลดการโยกย้ายของแรงงานสู่เมืองใหญ่ซึ่งทำให้ครอบครัวต้องอยู่ห่างไกลโดยไม่จำเป็น

ที่มา: 101

3. พัฒนาพื้นที่หัวเมืองต่างๆ เพื่อรองรับ เยาวชนที่ย้ายเข้ามาทำงาน

ท้ายที่สุด แม้การกระจาย ‘งานที่ดี’ สู่พื้นที่
ภูมิภาคต่างๆ จะช่วยให้เยาวชนสามารถมีงาน
ที่ตนต้องการอยู่ใกล้บ้านมากขึ้น แต่ก็เป็นไปได้
ที่แรงงานเยาวชนจะไม่มีทางเลือกย้ายที่อยู่เพื่อ
ตามหางานที่ตนต้องการเลย เนื่องจากบางตำแหน่ง
งานจะต้องอาศัยการกระจุกตัวทางเศรษฐกิจ
สูงระดับหนึ่งจึงจะสามารถเกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะ

งานทักษะสูง อย่างที่จะเห็นได้ว่างานออฟฟิศมัก
กระจุกอยู่ตามหัวเมืองใหญ่

ดังนั้น สิ่งที่จะต้องต้องมีการทำควบคู่
ไปด้วยคือการพัฒนาพื้นที่หัวเมืองต่างๆ ให้มี
สภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อผู้อยู่อาศัยมากขึ้น
อาทิ การสร้างบ้านเช่าที่มั่นคง, และการพัฒนา
ระบบขนส่งสาธารณะตามพื้นที่หัวเมืองต่างๆ
เพื่อรองรับเยาวชนที่จะต้องย้ายเข้ามาทำงานตาม
ความฝันของตน

เชิงอรรถ

1, 4. คิต for คิตส์ คำนวณจากข้อมูลแบบ
สำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงาน
สถิติแห่งชาติ (2023)

2. อาทิ เสมียน, พนักงานบริการ, พนักงาน
โรงงาน เป็นต้น

3. อาทิ พนักงานทำความสะอาด, พนักงาน
ก่อสร้าง, พนักงานทำความสะอาด เป็นต้น

5. วีระยุทธ กาญจน์ชูฉัตร. “ปรับโครงสร้าง
เศรษฐกิจไทย ต้องขัดใจทุกฝ่าย ตอนที่ 1: เกษตร
ไทยไม่แพ้ชาติใดในโลก.” มิถุนายน 19, 2022.
<https://www.the101.world/thai-structural-reform-1/>.

ผู้วิจัยหลัก

สรวิศ มา

ติดต่อ

sorravit16@gmail.com

contact.101pub@gmail.com

นักวิจัยนโยบายสาธารณะ 101 PUB ผู้สนใจใน
เศรษฐศาสตร์การเมือง และการทำเบียร์ ชื่นชอบ
การมองประเด็นต่างๆ รอบตัวผ่านแว่นตา
เศรษฐศาสตร์ อีกทั้งยังสงสัยใน ‘ความเชื่อและ
ความจริงที่มีอยู่ในสังคม’ แต่ยังคงเชื่อว่า ‘สิทธิและ
เสรีภาพ’ เป็นสิ่งที่ทุกคนพึงมี

101 PUB หรือ 101 Public Policy Think Tank - ศูนย์ความรู้นโยบายสาธารณะ
เพื่อการเปลี่ยนแปลง มุ่งทำงานวิจัยด้านนโยบายสาธารณะไทยในบริบทโลกใหม่
เราทำงานวิเคราะห์ ออกแบบ ขับเคลื่อน และสื่อสารนโยบายสาธารณะ บนฐาน
วิชาการ ฐานการพัฒนา และฐานประชาธิปไตย

www.101pub.org

101PUB

@101_PUB

@101_pub

contact.101pub@gmail.com